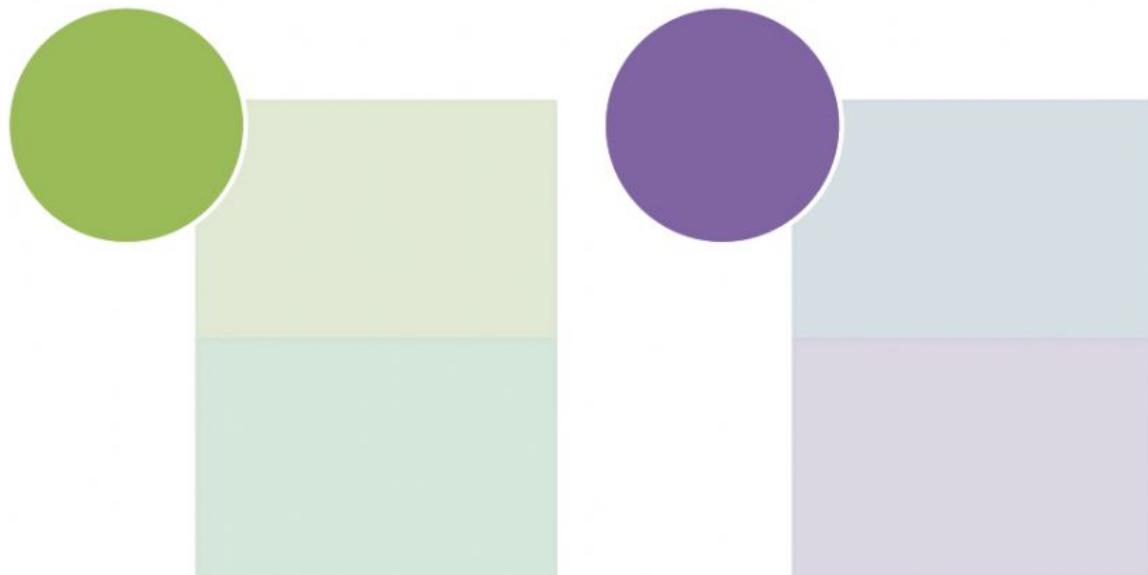
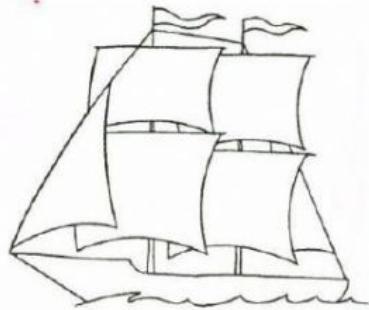

Читацьке дослідження

О. Грін «Пурпурові вітрила». Основний конфлікт твору (Каперна – мрія).

Завдання 1. Сформулюйте одним реченням тему повісті-феєрії Олександра Гріна «Пурпурові вітрила» (1 б).

Завдання 2. Два світи у повісті-феєрії «Пурпурові вітрила» (зробити градацію героїв) (1 б).

Завдання 3. Читання з позначками. Підкресліть словосполучення, що характеризують стиль життя, спосіб мислення жителів Каперни (2 б).

Фрагмент 1

Другого дня тільки й балачок було в мешканців Каперни, як про Меннерса, котрий пропав, а шостого дня привезли його самого, вмирущого й лютого. Його розповідь хутко облетіла довколишні села. До вечора носило Меннерса; потовчений струсами об борти і дно човна упродовж страшної боротьби із шалом хвиль, які знай загрожували викинути в море ошалілого крамаря, він був підібраний пароплавом "Лукреція", який ішов до Кассета. Застуда і потрясіння жаху доконали дні Меннерса. Він прожив трохи менше сорока восьми годин, накликаючи на Лонгрена всі лиха, які можливі на землі та в уяві. Розповідь Меннерса, як матрос наглядав за його загибеллю, відмовившись прийти на поміч, тим паче красномовна, що вмирущий насилу дихав і стогнав, приголомшила мешканців Каперни. Не кажучи вже про те, що мало хто з них здатен був пам'ятати тяжчу образу, ніж ту, що її зазнав Лонгрен, і тужити так сильно, як тужив він до кінця життя за Мері, - їм було відразливо, незрозуміло, вражало їх те, що Лонгрен мовчав. Мовчки, до своїх останніх слів, які він послав навздогін Меннерсові, Лонгрен стояв: стояв непорушно, суворо і тихо, немов суддя, виявивши глибоку зневагу до Меннерса, - більше, ніж ненависть, було в його мовчанні, й усі це відчували. Якби він кричав, висловлював жестами або ж метушливістю зловтіху, чи ще чим-небудь свій тріумф, бачачи відчай Меннерса, то рибалки зрозуміли б його, та він учинив інакше, ніж чинили вони, – вчинив значно незрозуміло і цим поставив себе вище від інших – одне слово, зробив те, чого не прощають. Ніхто більше не вклоняється йому, не простягав руки, не кидав погляду, яким упізнають і вітаються. Геть назавжди лишився він остроронь від сільських справ; хлопчаки,угледівши його, кричали навздогін: "Лонгрен утопив Меннерса!"

Фрагмент 2

Дівчинка росла без подруг. Два-три десятки дітей її віку, які мешкали в Каперні, просякнутої, мов губка водою, грубим родинним началом, основою якого служив непохитний авторитет матері та батька, перейнятливі, які і всі дітлахи на світі, викреслили раз і назавжди маленьку Ассоль зі сфери свого заступництва й уваги. Здійснилося це, звичайно ж, поступово, шляхом намови і гримання дорослих, прибрало характеру суворої заборони, а потім, посилене перегудами і подейкуваннями, розрослося в дитячих умах страхом до матросового дому.

Фрагмент 3

– Ну ж бо, – провадив Егль, намагаючись заокруглити оригінальне становище (схильність до міттворення – вислід повсякчасної праці, – була дужча, ніж побоювання кинути в недовідомий ґрунт насіння великої мрії), – ну ж бо, Ассоль, слухай мене уважно. Я був у тому селі, звідки ти, напевне, йдеш; одне слово, в Каперні. Я полюбляю казки й пісні, й просидів я в селі ту цілісінку днину, намагаючись почути що-небудь таке, чого не чув ніхто. Та у вас не розповідають казок. У вас не співають пісень. А як розповідають і співають, то, знаєш, ці оповідки про хитрих дядьків і вояків, з

вічним звеличенням шахрайства, ці брудні, мов неміті ноги, грубі, мов бурчання в череві, коротенькі співанки на чотири рядки з жахливим мотивом...

Фрагмент 4

Тим часом у Каперні сталася така зам'ятня, таке хвилювання, така загальна смута, які не поступляться ефекту славетних землетрусів. Ніколи ще великий корабель не підходив до цього берега; в корабля були ті самі вітрила, наймення яких звучало мов знущання; тепер вони ясно і неспростовно палахкотіли з невинністю факту, який спростовував усі закони буття і здорового глузду. Чоловіки, жінки, діти навзводи гнали до берега, хто в чому був; мешканці перегукувалися з двориська в дворисько, наскакували одне на одного, волали і падали; невзабарі біля води утворилася юрма, і в юрму цю стрімко вбігла Ассоль.

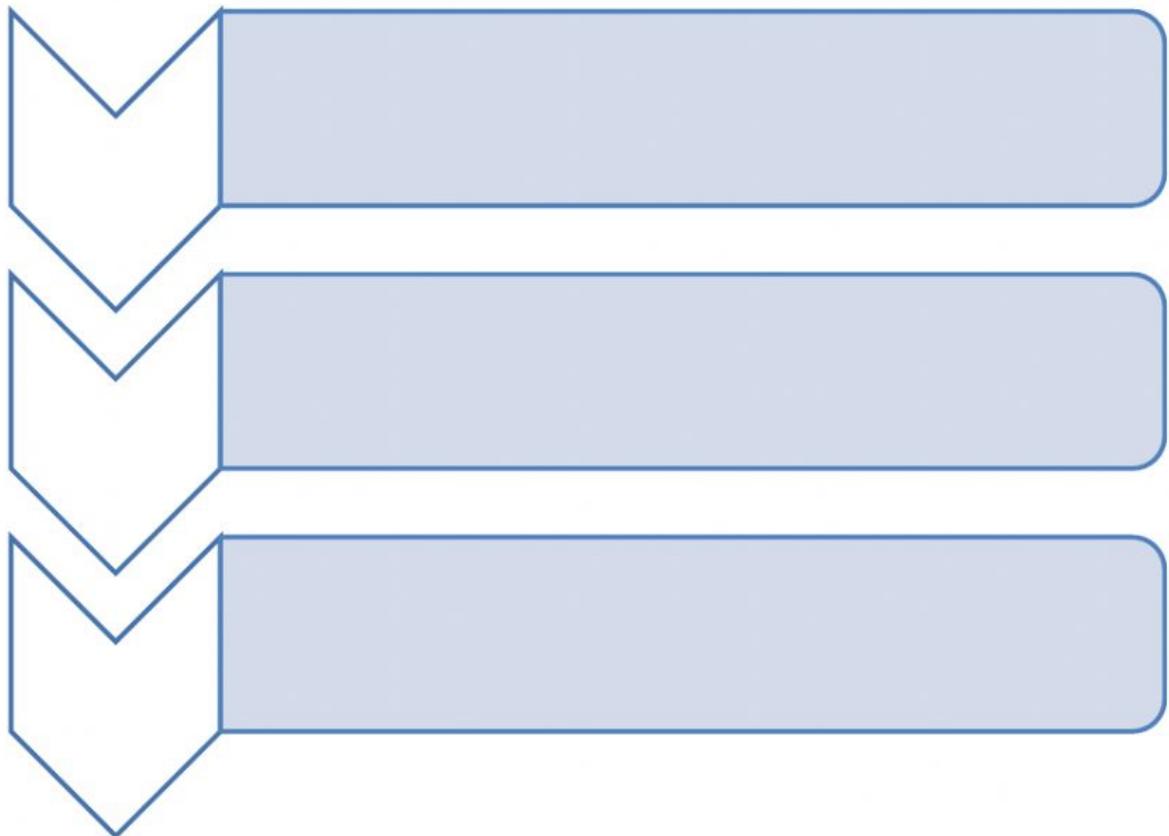
Поки її не було, її наймення перелітало серед людей з нервовою й похмурою тривогою, з лютим переляком. Більше говорили чоловіки; здушено, гадючим сичанням схлипували оставлі жінки, та якщо вже якась починала торохтіти - трутизна просякала в голову. Допіру з'явилася Ассоль, як усі позамовкали, всі зі страхом відійшли від неї, й вона лишилася сама серед пустки спекотного піску, розгублена, присоромлена, щаслива, з обличчям не менш червоним, ніж її диво, безпомічно простягнувши руки до високого корабля.

Обиватель – людина, позбавлена широких суспільних поглядів, що живе дрібними, міщанськими интересами; міщанин.

Отже,

жителі

Каперни

Завдання 4. Робота з текстом. Поясніть витоки мрійливості Ассоль (1 б).

Улюбленою розвагою Ассоль було – вечорами або ж у свято, коли батько, полишивши слойк із клеєм, знаряддя і незакінчену роботу, сідав, знявши фартух, спочити з лулькою в зубах, – залисти до нього на коліна і, крутячись у бережливому кільці батьківської руки, мацати різні частини іграшок, розпитуючи про їхнє призначення. Так розпочиналася своєрідна фантастична лекція про життя й людей – лекція, в якій завдяки колишньому штибові життя Лонгрена, випадковостям, випадку взагалі, дивовижним, разючим і незвичайним епізодам відводилося головне місце. Лонгрен, називаючи дівчинці ймена снастей, вітрил, предметів морського вжитку, потроху захоплювався, переходячи від пояснень до всіляких епізодів, у яких відігравали ролю то брашпиль, то стернове колесо, то щогла або ж який-небудь тип човна і подібні речі, а від окремих ілюстрацій тих переходив до широких картин морських мандрів, уплітаючи забобони в дійсність, а дійсність – ув образи своєї фантазії. Тут з'являлася і тигрова кицька, провісниця корабельної катастрофи, і летюча риба, що вміє говорити, – не послухатися її наказів означало схибити з курсу, і Летючий Голландець з несамовитим своїм екіпажем, прикмети, привиди, русалки, пірати, – одне слово, всі ті байки, якими гаяв моряк своє дозвілля у штиль або ж в улюбленому шинку. Розповідав Лонгрен також про тих, хто зазнав корабельної катастрофи, про людей, котрі здичавіли й розучилися говорити, про таємничі скарби, бунти каторжників і ще багато всього, що вислуховувалося дівчинкою уважніше, ніж, можливо, слухалася вперше розповідь Колумба про новий материк. «Ну, кажи іще», – просила Ассоль, коли Лонгрен, замислившись, замовкав, і засинала на його грудях з головою, повною чудесних снів.

Завдання 5. Характеристика образу Ассоль.

Родина Ассоль
Виховання
Рід занять
Ставлення до життя
Риси характеру
Мрія Ассоль

На допомогу учневі!

За горіховою рамою, у світлій порожнечі відображеній кімнати стояла тоненька невисока дівчина, вбрана в дешевий білий муслін з рожевими квіточками. На її плечах лежала сіра шовкова хустина. Напівдитяче, у світлій засмазі обличчя було жваве і виразне; прегарні, трохи поважні як на її вік очі зиркали з ніяковою зосередженістю глибоких душ. Її неправильне личко могло розчулити тонкою чистотою обрисів; кожен згин, кожна опуклість цього обличчя знайшли б місце у великій кількості жіночих лиць, та їхня сукупність, стиль був цілковито оригінальний - оригінально любий; на цьому ми зупинимося. Решта не підвладна словам, крім слова "поваба".

Дівчина в люстрі усміхнулася так само несамохіть, як і Ассоль. Усмішка вдалася сумною; помітивши це, вона схилилася, немовби дивилася на сторонню. Вона припала щокою до шкла, заплющила очі й тихо погладила люстро там, де було її відображення. Рій невиразних, лагідних думок майнув у ній; вона випросталася, засміялася й сіла, заходившись шити.

Поки вона шиє, поглянемо на неї ближче – всередину. В ній дві дівчини, дві Ассоль, що перемішалися в чудовній, прегарній неправильності. Одна була - донька матроса, ремісника, яка майструвала іграшки, друга - живий вірш, з усіма дивами його суголось і образів, з тайною сусідства слів, у всій взаємності їхній тіней і світла, які падали з одного на інше. Вона знала життя у межах, поставлених її досвідові, та понад загальними явищами бачила відображеній зміст іншого порядку. Так, вдивляючись у предмети, ми помічаємо в них щось не лінійне, та враженням - виразно людське, і – так само, як людське, – різне. Щось на зразок цього, що (якби поталанило) сказали ми цим прикладом, бачила вона ще понад видимим. Без цих тихих завоювань усе просто зрозуміле було чуже її душі. Вона вміла й полюбляла читати, але й у книзі читала переважно поміж рядками, як жила. Несвідомо, шляхом своєрідного натхнення, вона робила на кожному кроці величезну кількість етерно-тонких відкриттів, несказаних, та важливих, як чистота й тепло. Вряди-годи – й це тривало низку днів – вона навіть перероджувалася; фізичне протиборство життя провалювалося, мов тиша в ударі смичка; й усе, що вона

бачила, чим жила, що було довкруги, ставало мереживом таємниць в образі повсякдення. Не раз, хвилюючись, вона йшла уночі на морський берег, де, дочекавшись світанку, цілком поважно виглядала корабель із Червоними Вітрилами. Ці хвилини були для неї щастям; нам важко так піти в казку, їй було б не менш тяжко вийти з-під її влади й чару.

Іншим часом, міркуючи про все це, вона широко дивувалася собі, не вірячи, що вірила; усмішкою прощаючи море й сумовито переходячи до дійсності, тепер, зсуваючи шлярку, дівчина пригадувала своє життя. Там було багато нудьги і простоти. Самотність удвох, бувало, незмірним тягарем лежала їй на серці, та в ній витворилася вже та страдницька бланка, з якої не внести й не отримати пожвавлення. З неї кепкували, кажучи; "Вона - причинувата", "не всі вдома", – вона звикла й до цього болю. Дівчині траплялося навіть терпіти образи, після чого її груди щеміли, наче від удару. Як жінка вона була непопулярна в Каперні, однак багато хто підозрював, хоча дико й невиразно, що їй дано більше, ніж іншим, – тільки іншою мовою. Каперні обожнювали кремезних, здоровецьких жінок з масною шкірою грубих літок і могутніх рук; тут залиялися, ляпаючи по спині долонею і штурхаючи, мов на базарі. Тип цього почуття скидався на немудру простоту реву. Ассоль так само личила цьому рішучому середовищу, як личило б людям вишуканого нервового життя товариство примари, якби вона володіла усім чаром Ассунти або ж Аспазії: те, що від любові, – про це тут і думати годі. Так у рівному гучанні вояцької сурми чарівна журба скрипки не в змозі вивести суворий полк із дії його прямих ліній. До того, що сказано в цих рядках, дівчина стояла спиною.

Завдання 5. Вчимося розуміти слова-образи. Поясніть метафори, за допомогою яких автор створює образ головної геройні (3 б).

Живий вірш –

Етерно-тонкі відкриття –

Мереживо таємниць –

Завдання 6. ПІДСУМУЄМО! Складіть сенкан (за вибором Ассоль, жителі Каперни). Скористайтеся характеристика Олександра Гріна.

Схема сенкана

- 1. Іменник (тема).**
- 2. Два прикметники (яке воно?)**
- 3. Три дієслова (що воно робить?)**
- 4. Фраза-висновок з чотирьох слів.**
- 5. Іменник-синонім до теми, або ж слово асоціація до теми.**

Книга в інших видах мистецтва

Образ Ассоль популярний в музиці. Перегляньте кліп до пісні «Ассоль» (Музика: О.Кочарян Слова: Н. Кочарян).